

A LAP ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egy évre	6 frt. — kr.
Fél évre	3 „ — „
Negyed évre	1 „ 50 „
Egyes szám ára	6 kr.
Külföldre egy évre	8 frt. — kr.

Ezen lap megjelenik
hetenkint kétszer:
vasárnap és csütörtökön.

SZÉKELYFÖLD.

Közigazgatási, társadalmi és szépirodalmi hirlap,

a csikmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

Hirdetések közlési díja:

minden egy hasábos 1 garmond
sorért vagy annak térfogatáért
4 kr. s minden egyszeri közlés
után 30 kr. bélyegdíj fizetendő.
Nagy és többször közlendő
hirdetményt a kiadóhivatal ár-
kedvezményben részesít.

A „Nyiltér“ rovatban
közlendő cikkek soronként
10 kr. díjért közöltetnek.

SZERKESZTŐSÉG és KIADÓ-HIVATAL:

Kézdi-Vásárhelyt:

Csik-Szeredában:

Székely-Udvarhelyt:

Szabó Albert könyvnyomdájában.

T. Nagy Imre szerkesztő lakásán.

Dr. Kádebó Ferencz szerkesztő lakásán.

A lap tartalmát illető közlemények, valamint előfizetési pénzek, hirdetmények, nyiltterek stb. mindhárom szerkesztőségben és kiadóhivatalban elfogadhatók.

Az Olt szabályozásáról.

Csik-Szereda, szeptember 6.

(e.) Régóta foglalkoztatja Alesik oltmelléki birtokosságát az Olt szabályozásának kérdése. Nehányszor össze is gyűlt a birtokosság e felett határozni. Természetesen, pozitív terv és megállapodás nélkül oszlott el a gyűlés, mert az, a mi legfőbb kellék a szabályozáshoz, a pénz: az nincs. Sokkal nagyobb munka az, hogysem annak végrehajtásához a birtokosság úgy házilag hozzá foghatna. A miniszter is nyújtott segédkezet. Mérnököt küldött ki s tervet vétetett fel. A nagyszabású terv elkészült, be is lett mutatva a birtokosságnak s avval vége lett a munkának s vége lesz, Isten tudja, még hány-szor, mert ahol pénz és pedig sok pénz kell, több, mint a mennyit a közvetlenül érdekelt Szt.-Imre, Szt.-Simon és Csátoszeg községek elő tudnának teremteni valaha. Gátokat levágni, malmokat és más területeket kisajátítani, új medret ásni stb., ahol pénz és pénz kell. Mert az a primitív okoskodás, hogy például az új mederhez szükséges területért az illető tulajdonosok a régi mederrel kárpótoltassanak, még szóba sem jöhet. Mikor válnék ama régi meder bár annyira használhatóvá, hogy haszna az új meder területe értékének bár kamatját kihozna? Kevés érdekelt birtokos van, ki ezzel megelégednék.

A mérnöki terv a szentkirályi Olt-hidnál kezd a szabályozást s onnan kiindulva halad tovább az Olt mentén. A szentkirályiak pedig tudni sem akarnak szabályozásról, mert — a mint okosan megjegyzik — az ők rétyje nem kíván szabályozást. Önzés van, igaz, egy kevés a dologban, mennyiben a szentkirályiak jól látják, hogy ha az ők rétyjüken alól szabályozzák az Oltot, akkor okvetlen lecsapódik az ő területük kevés vizenyős része is. Különböztetve őket a szükség és kényszerűség távolról sem ösztönöztet a szabályozásra, rossz néven sem lehet tőlük venni, hogy ők a szabályozás kérdése iránt meglehetősen közönyösek.

A kérdés égetősége Szt.-Imrénél kezdődik. Ritka esztendő, hogy a Szent-Imrén alól levő községek nagyterületű rétyjüknél bár felét meg tudják kaszálni, vagy ha meg is kaszálják, a termést haza tudják vinni. Gyakran rendül, gyakran bugyában jó rá a víz és rothasztja el nagy területek termését. Évenként ezekre menő kárt okoz a víz a tulajdonos birtokosságnak. Hátha számba vesszük azt a körülményt is, hogy a széna akkor is silány, akkor is rossz ama helyen, mikor nagy ügygyel-bajjal és veszedelemmel haza lehet vinni! Azon sovány terményen az állat csak teng, menekszik az éhségtől. A szabályozás-

sal tehát nemcsak a meglevő terményt lehetne megmenteni, hanem magát a terület talaját javítva, javulna maga a termény is. Nehány év alatt új takarmányfűnek válnának fel a mai sovány fajokat. És ez volna a legnagyobb haszon és előny a szabályozásban.

Hogy tehát az Olt szabályozása igen égető és életkérdés a birtokosságra nézve, az tény. Azonban a kivitel oly nehézségekbe ütközik, melyek nagy horderejű intézkedéseket és még nagyobb pénzállozatokat igényelnek. Szerintünk a munkát véghezvitelét kormányi intézkedés és országos segély nélkül még meggondolni is vakmerőség.

Egyébiránt semmi lehetetlenséget sem látunk abban s annál kevésbé vakmerőséget, ha a birtokosság a maga helyes útján — megyei törvényhatóságunk közvetítésével — lépéseket tesz a kormánytól az iránt, hogy maga az állam hajtsa végre a szabályozást. Az érdekelt községek és birtokosság tehetségükhez képest közmunka-erőt ajánlhatnának a terv kivitelére. Nem hiszszük, hogy mai földművelési miniszterünk — kinek annyi figyelméről és jóakaratról volt alkalma megyénknek és székelységünknek meggyőződni — figyelmen kívül hagyná ez égető kérdésnek lehető kedvező elintézését.

A vadászati törvény és a vadász- és fegyveradóóról szóló törvény czélba vett módosítása tárgyában összehívott tanácskozmány folyó évi szept. 1-én Prónay József belügyminiszteri államtitkár elnöksége alatt tartott második ülésében befejezte a módosítandó pontok felletti elvi megállapodásait.

A tanácskozmány egyik legfőbb tárgyát képezte annak megállapítása, hogy minő képesítettséggel kelljen bírn azoknak, kik az olyan községi birtokokon, melyek egyes tagonként önálló vadászterületet nem képeznek, és a melyek tulajdonosai a vadászati jog gyakorlására nem egyesülhetnek, — mint szakértő kezelők, a vadászati jogot, a község megbízásából gyakorolhatják. E részben a következő megállapodás fogadtatott el: »A vadászati szakszerű kezelésének vezetésére képesítetteknek tekintetnek az 1879. XXX. t. cz. 36. §-ban előírt minősítéssel bíró, vagy a törvényhatóságok közigazgatási bizottságai előtt erdőtisztí esküt tett erdészek; továbbá oly erdőőrök, kik az erdőtörvény 27. §-ában előírt szakvizsgát letették; ezeken kívül oly egyének is, kik hiteles okmányokkal igazolják, hogy legalább 15 éven át folytonosan a vadászat gyakorlati kezelésével foglalkoztak, avagy gyakorlati vadászati szolgálatban állottak. Kisebb terjedelmű és értékű községi vadászterületeket illetően, az illető törvényhatóság közigazgatási bizottsága megengedheti, hogy a vadászat szakszerű közös vezetőjének tartására több község egyesülhessen.

Az 1872. VI. t. cz. 32. §-a, mely a vadászati pénz bírságok hová fordításáról szól, olyképen határozottatott módosíthatni, hogy a kiszabandó bírságok fele mindenkor a feljelentőt illesse, másik fele azonban a létesítendő országos vadászati alap gyarapítására fordíttassék.

A vadászatnak s a vadászatra használható fegyvereknek megadóztatásáról szó-

A „Székelyföld“ tárczája.

Kotormányi.

Kotormányi kis kápolna
Ott a dombtetőn,
Al-Csik ormán néz az Oltra
S őrt áll Nagymezőn.
Csingi-lingel a harangja,
Csikországa fele hallja.

Verebestől el Fitódig
Értik a szavát,
S mint a méhraj, úgy huzódik
Hozzá a család.
Jön a székely, foly imája
Boldogasszony bucsujára.

Gábrillel érzi, vallja,
Hogy próféta jön,
Erzsébet lesz annak anyja!
Boldog örökön.
Judeának a gyümölcse
Messiását üdvözölje!

Máriát, a szűzvirágot,
Aldja rokona,
Aldott vagy te, anyaságod
Egek oszlopa!
Aldott méhed és gyümölcse:
A nagy Isten Egyszülöttje!

Gábrillel érzi, vallja
Isten szent szavát
Minden székely szíve, ajka
Széles Csikón át...
Két szent asszony anyasága —
Hite, üdve kutforrása...

Csataghi.

A lutri.

(Vége.)

Korlátolt eszűnek neveztem azon embert, ki csak egy krajezárt is rak a lutriba; hogy mért? az — ha már az eddigiekből nem tűnnék ki, — napnál világosabban ki fog tűnni a következő mondatból:

A lutrijátéknál a két játszó félnek chanceai (kilátásai a nyereségre) éppen nem aránylanak egymáshoz, mint a nyeremények (illetve veszteségek).

E mondat, hogy teljesen megérthető legyen, bővebb magyarázatra szorul:

1) Ha valaki egy krajezárt pördit a levegőbe és Péter arra fogad, hogy a földre esve „koronát“, Pál pedig, hogy „számot“ mutat: akkor világos, hogy mindkettőnek egyenlő chancea van. Ha Péter nyer, Pál fizet neki egy megállapított összeget, ha pedig Pál nyer, akkor Péter fizet egy ugyanakkora összeget.

Látjuk ezen példából, hogy egyenlő nyereségi kilátások mellett kell, hogy a nyerhető összeg egyenlő legyen az elveszthetével.

2. Vegyünk egy játékkoczkát. Itt már nem két, hanem hat eset fordulhat elő (t. i. eshet 1, 2, 3, 4, 5, 6). Ha pl. A arra fogad B-vel, hogy a dobás után a „2“ lesz legfeljebb, B pedig az ellenkezőre: akkor világos, hogy itt a chanceok már nem egyenlők,

mert A-ra nézve csak egy kedvező eset létezik, ellenben öt kedvezőtlen; míg B-re nézve öt kedvező eset van s csak egy kedvezőtlen. Más szóval: A-nak nyerési valószínűsége kisebb, mint B-é, még pedig 5-szörte. Következésképpen csak akkor mondható igazságosnak a játék, ha B 5-ször annyit ad A-nak (ha ez nyer), mint a mennyit A betett; s ha A betétét is hozzá számítjuk, akkor A a nyereséget 6-szorta akkora összeget kell, hogy kapjon, mint a mennyit előre befizetett.

Ebből látjuk már, hogy a két fél nyerési valószínűségei s remélhető nyereségei közt olyan viszonyoknak kell létezni, hogy a hányszorta kisebb-nagyobb a nyeresés valószínűsége, annyiszor kell, hogy nagyobb-kisebb legyen a várható nyeremény.

Csakis ekkor igazságos a játék; különben az egyik fél a másiknak határozott rovására játszik.

Lássuk most a lutrit.

Mindenki tudja azt, hogy összesen kilenczven szám játszik a lutriban, melyek közül minden húzás alkalmával ötöt huznak ki.

A szokásos játéknemnek nálunk a következők:

a) „estratto“-ra tesz az, ki arra fogad, hogy egy bizonyos (előre bemondott) szám feljálható lesz a legközelebbi húzáson kihuzott öt között.

b) „nominato“-ra („hívás“-ra) tesz az, ki ezen felül még azt is hozzá teszi, hogy az ő száma hánvadik helyen (elsőnek-e, másodiknak-e, stb.) fog kijönni.

c) „ambosolo“-ra tesz az, ki arra fogad, hogy előre bemondott két száma a kihuzott öt között találhatik;

d) „terno-secco“-ra az, ki fogad, hogy három száma meglesz a kihuzandó öt közt;

e) „ambo-terno“-ra fogad az, ki három számot tesz, s azt reményli, hogy vagy mind a három jön ki (mikor isternot nyer), vagy legalább is kettő (mikor ambot nyer). A betétet a collecteur két részre osztja, az egyik az ambokra, a másik a ternora érvényes.

Ha valaki négy számot tesz, s mind a négy huzatik ki, akkor az illető „quaterno“-ra csinál s ekkor fizetnek neki 4 ternot (vagy ha arra fogad, hogy legalább is kettő jön ki a négy közül: még ezenfelül hat ambot.)

Vége ha valaki arra fogad, hogy mind az öt számát huzzák ki („quinterno“-ra), akkor nyereséget fizetnek neki 10 ternot (vagy pedig, ha hozzá tette, hogy az öt közül legalább is kettő jön ki: még 10 ambot is). E két utolsó kikezdés végeire ugyanaz áll, mi az e) alatti pont végén megjegyeztetett.

Most a mi meg hátra van, (hogy az egész dolog mindenki előtt világos legyen)

ló 1875. XXI. törvényezik annyiban fog módosulást szenvedni, hogy míg eddig a 12 fős bélyeggel ellátott vadászati jegy tulajdonjoga, az illető vadászterület vadászati jog gyakorlásra jogosított birtokosának engedélye mellett a vadászatra az ország bármely részében feljogosított; az ajánlott módosítás szerint, a vadászati jegyadó mértéke jövőben azon terület nagysága szerint fog fokozódni, a melyen a jegy tulajdonosa a vadászati jogot gyakorolni kívánja. Így lesznek községi vadászati jegyek, melyekkel a vadászati csak a megnevezett megye és a hozzá tartozó városok területén lesz megengedve. Végül olyan vadászati jegyek, melyek a vadászati gyakorlására az egész ország területén feljogosítanak. Ezen, a terület terjedelme szerint kiadandó vadászati jegyek 6 forint, illetőleg 12 ft és 24 ft bélyeggel lesznek ellátandók.

Ezek voltak a tanácskozáknak legfőbb mozzanatai. A közlött elvi megállapodásokhoz képest, most a törvényjavaslat szövegezésé vetetik munkába, s mihelyt ez elkészül, a tanácskozmány ennek végleges megállapítása végett újra össze fog hivatni.

Magyarország 5 évi népessége.

Magyarország népességi statisztikája a tavaszi népszámlálás alapján nem rég jelent meg a statisztikai hivatal kiadásában. Ezen adatok szerint a magyar korona tartományainak összes területe 1880-ban volt 335,116,80 □ kilométer; lakosainak száma 16.118,203 és ezek 116 szab. kir. s 137 rend. tanácsu városban, 1914 nagy, 16,177 kis községben s 6525 tanyaiban megoszolva laktak. Igen jól látható ezen adatokból azon kedvező befolyás, melyet a jó termő évek a népessédek minden viszonyára gyakorolnak. Feltűnő az különösen a házasságok kötésénél, a mennyiben a házasságok száma a jó termésre következő években jelentékeny emelkedést mutat. Kötöttet házasság:

1876-ban 135,011 1877-ben 125,064

1878-ban 129,346 1879-ben 140,267

1880-ban 124,860.

Legjobban kiemelkedik itt az 1876 és 1879. év, de jól tudjuk azt, hogy 1875-től kezdve, csakis két évben, t. i. 1875. és 1878-ban volt jó termés. Hasonló vehető észre a születések statisztikáján. Született:

1876-ban 613,849 1877-ben 595,984

1878-ban 592,854 1879-ben 635,746

1880-ban 597,791

gyermek. A 600,000-et ismét csakis a fenn-
tebb kiemelt két esztendő, t. i. 1876 és 1879 éri el.

A halálozásoknál a viszony épen ellenkező, t. i. a jó termő évek után a halálozások száma rendszeren csökken. Meghalt ugyanis:

1876-ban 478,684 1877-ben 499,343

1878-ban 520,975 1879-ben 501,724

1880-ban 529,218

ember.

A társadalmi élet erkölcsi alapja azonban az összehasonlítás alapjául szolgáló öt év alatt fokozatos hanyatlást mutat. Ez látható az elválások számának fokozatos növekedéséből. A házassági elválások száma:

1876-ban 910 1877-ben 914

1878-ban 977 1879-ben 1005

1880-ban 1240.

A két utolsó év alatt tehát, az elválások száma az ezeret is meghaladva, rohamos emelkedést mutat.

Tanügy.

A csiksomlyói róm. kath. tanítóképzde ügyében.

(Móricz Gyula urnak.)

Barátom! Sokáig tanakodtam magamban, vajjon a Székelyföld 88. számában közlött válaszdokra feleljek-e vagy ne. Volt okom a tanakodásra. Te kiképezed azt az engem épen nem dicsérő cselekedetet, hogy én előbbi cikkedre, választ nem mint saját lábán álló egyén irtam, hanem mások által lovalattam föl magamat, és ezen, csupán a te képezedben levő esetet mint szent valóságot terjesztet nyilvánosság elé. Végezek evvel az állítással azonnal; megjegyezve rá, hogy ha nem volna is soraidnak neved aláírva, mégis mindjárt ráismernék, hogy ezt te mondtad, mert magán hordja ezen állításod is a te állításaidnak uralgó családi arcvonását. Továbbá hiányában levén a jóra való érveknek, melyekkel magadat megvédv, nekivágysz és hivatkozol oly nyilatkozatokra, melyek bizalmas társalgás zárt körében tétettek.

Az ily fegyverrel az én fegyverem nem talál, és ennek látása azt javasolta nekem, hogy a küzdő térről vonuljak félre; de másrészt meggondolva, hogy ha valótlán állításaid ellen, melyekkel a somlyói képezdét kisebbitet, senki föl nem szóval, ezen intézet általad méltatlanul ejtetik rossz hírbe, mégis abban állapodtam meg, hogy érintett cikkedre helyesebb lesz válaszolnom; tehát válaszolok.

Emlegeted az állam és a kath. érdekek követelményeit, mint a melyeknek szertint a képezde tanterve nem felel meg. De hát mik ezek a követelmények? hol vannak azok körvonala? Én ugy tudom, s neked is csak ugy kell azt tudnod, hogy az állam és a kath. érdekek követelménye az intézet iránt az, a mit az állam és a kath. illetékes hatóság az általa kiadott tantervben előír. Megmondtam előbbi cikkemben, hogy intézetünkben a tanítás az állami és a püspöki tanterv alapján eszközöltetik; előadatnak az ott megjelölt tárgyak mind és pedig a kiszabott terjedelemben. — Hogyan lehetséges tehát, hogy az intézet tanterve ne feleljen meg se az állami, se a kath. érdekek követelményeinek? Te azonban makacsul megmaradsz a mellett, a mit mondtál, s kijelentet utóbbi cikkedben, hogy a tantervre tett állításodat tovább is főtartod; ez annyit tesz, hogy az én állításomat tagadod. Csakhogy nem ugy verik a cigányt! Az ilyen vitában, mint a miénk, a tagadás semmit sem ér; itt érdemleges argumentum-

mokkal kell kirukkolni. Ki kellett volna mutatnod, hogy nekem nincs igazam; hogy nem alkalmazkodunk az előirt tantervhez; hogy nem tanítjuk a tantárgyakat az előszabott mértékben; de azt nemcsak ki nem mutattad, sőt még állítani sem merted; hiszen hogyan is merted volna, mikor tudtad és tudod, hogy az én állításom olyan bizonyos, mint hogy a fejed a nyakadon van?

Azt mondd, már előbbi cikkedben kimutattad a miniszteri jelentésből vett idézetteddel, hogy tantervünk nem megfelelő. Mi volt az az oly hatalmas bizonyító erővel bíró idézet? Ennyi: Gyakorló-iskolája hiányzik (t. i. a somlyói képezdének). Ha követni akarnám a te eljárásodat, mely szerint oly körülménynek létezési viszonyait, mely orrom előtt van, melyben benne élek, a miniszteri jelentésből tüntessem elő, hát én is tudnék egy miniszteri jelentésből annyit idézni: Gyakorló-iskolája négy osztályu (t. i. a somlyói képezdének). Azon év óta, melyről ez a jelentés szól, a csiksomlyói képezdének viszonyai gyakorló-iskola tekintetében nem változtak. Mi tehát az igazság? Az, hogy a képezdei növendékek a szerzetesek által vezetett helybeli, három tantermű, négy osztályu normalis iskolába járnak tanítási gyakorlatra. Ezt az állapotot mintaszerűnek tartani igaz, hogy nem lehet, mert csak külön e célra szervezett gyakorló-iskola töltené be teljesen földadatát; de a tantervnek és így az állam és a kath. érdekek követelményének megfelel, minthogy a püspöki tanterv nyíltan kimondja, hogy a hol külön gyakorló-iskola nincs, a helybeli elemi iskola használható gyakorló-iskola gyanánt.

Azon állításod, hogy képezdénk, melynek célja tanítókat nevelni, tulajdonképpen zeneconservatorium, hol kántorok és harangozók képeztetnek, szintén csak arról tanuskodik, hogy kellő tájékozottság nélkül beszélsz. A püspöki tanterv kimondja, hogy a kath. képezdéknek célja tanítókat és kántorokat képezni. Ez tehát a kath. érdek követelménye, és nem ellenkezik az állam érdekével sem, hiszen kisebb-nagyobb mértékben az állami képezdék is gyakorolják növendékeiket a kántorságban. A kántorságra való képzés nincs előtérbe állítva intézetünkél (harangozóságra képzés pedig épenséggel ismeretlen előttünk); zene-énekre nem fordítatik több tanuló, mint a mennyit a tanterv az állami képezdék számára meghatároz; azon ismeretekben és ügyességekben pedig, melyekre a növendékeknek, mint tanítónak van szüksége, oktatattatik ugy, a mint a tanterv kívánja. A diplomákra vezetett ezen minősítvények: kántor-tanító, tanító és kántor-segéd — az igaz, hogy nekem se tetszenek, s nem is hiszem, hogy erre analog eljárás az országban találtatnék, de ennek a tantervhez semmi köze. Ha csupán a „tanító“ minősítvény járná is, tanítani akkor is csak azt és egy taníthatnók, a mit és a miképpen most. Hogy az intézeti tanterv és az intézetben uralkodó felfogás nem állítja a kántorsági szempontot előtérbe, az kitűnik a képesítéseknél követett eljárásból is, mely szerint ha valamely vizsgált, mint tanító megbukik, megbukik — ha még annyira ért is a kántorsághoz — ez utóbbi minőségben is, és semmiféle diplomát nem kap; míg ellenben az, ki tanítóságra képesnek találtatik — ha nem is üti meg a mértéket, mint kántor, de valamenyre legalább érti az orgonakezelést és éneklést — nyer oklevelet „tanító és kántor-segéd“ minősítvényvel. Az pedig, ki ily minősítvényvel látatik el, nincs okvetlenül arra kárhoztatva, hogy harangkötelet huzzon (a mely foglalkozást különben sehol sem kellene legalább a mai korban már tanítóval végeztetni), hanem elnyerheti a legelső tanítói állást is, csak az erdélyi egyházmegyében azt nem, mely kántorsággal van összekötve. Hogy intézetünkben a kántorságra képesítésnél a hangra sokat adnak, minél fogva megtörténik, hogy minden tekintetben kitünőbb jelölt, hangjának gyöngesége miatt, tanító- és kántor-segédi minősítvényt kap, míg a nálánál sokkal gyengébb, mert a természet ing, en kegyel-

méből nagy hanggal bír, kántor-tanítói diplomát tesz zsebre: az szerintem is igazságos panasz; valamint az is, hogy községeink a kántortanító-választáskor azt a szempontot, hogy jó tanítót állítsanak be gyermekeik részére, teljesen ignorálják; ők csak kántort választanak, annak képességét pedig a szerint mérlelik, hogy mily hatalmas tudja megreszketetni hangjával a templom boltozatát. Csak azt nem látom be, hogy a tantervnek alkalmas vagy nem alkalmas voltával ez a körülmény miképp függ össze.

Ezzel vitánk egyik pontját, a tanterve vonatkozót, részemről eligazítottam vélelem.

(Vége követk.)

A Csikmegyében f. évi okt. 8—15. rendezendő kiállítás tervezete.

(Vége.)

Általános határozatok.

1) A kiállításra vonatkozó minden tudakozódások és levelezések a kiállítási bizottság elnökéhez intézendők.

2) A „Székelyföld“, mint a csikmegyei „Gazdasági egyesület“ hivatalos közlönye, a kiállítás minden mozzanatáról gyors és hiteles tudósítást adand.

3) Kiállíthatók megyénk területéről a tervezetben részletesen felsorolt minden kiállításra méltó tárgyak és cikkek; azonban a kiállítási bizottság készséggel elfogad és kiállít a kiállítás keretébe tartozó, megyénk területén kívül bárhonnan küldendő cikkeket is.

4) Pénzbeli jutalmazásokban csak a megye területén született és nevelt tenyésztőállatok, megyei termények és készítmények fognak részesülni. — Máshonnan kiállított állatok, termények és egyéb tárgyak csak dícsérő oklevelet nyerhetnek.

5) Birálatoknál az általános becs dönt.

6) Kiállítók és egyleti tagok a kiállítási helyiségeket ingyen, — mások osztályonként 10 krajczáros belépti díjak mellett látogathatják.

7) A kiállítandó állatokról községi bizonyítvány küldendő be, melyben igazolandó:

a) hogy az elővezetett állat a megyében látott először napvilágot;

b) hogy az állat a kiállító tulajdona, hogy a kiállító által neveltetett, vagy legkevesebb egy év óta általa tartatott.

8) A csikszeredai és gyergyóalfalvi gazdas. felső népiskolák által kiállítandó állatok és termények — a kiállítási bizottság határozata folytán — e tárlaton pénzbeli jutalmakra nem versenyezhetnek, hogy a netalán azon iskolák részére esendő díjak egyes gazdák jutalmazására fordíthatók legyenek.

9) Kiállító a maga osztályában bíráló nem lehet.

10) Bejelentési ívekkel és bővebb szó- vagy írásbeli utasításokkal a központban a kiállítási bizottság elnöksége, a vidéken pedig a vidéki bizottságok elnökségei kívánatra készséggel szolgálnak.

Csik-Szereda, 1882. évi au. 13-án.

Becze Antal s. k.
kiáll. elnök.

Deák Ignác s. k.
kiáll. titkár.

Nyílt levél.

U. Gáspár urhoz.

Bikafalva.

Kedves urambátyám!

Vállra vetett fegyverrel bejártam Udvarhely, [F.-Boldogasszonyfalva, Bikafalva, Szombatfalva, Szentlélek határait. Ugy találom, kedves urambátyámnak igaza van, ha aggódik a kukoricatermést illetőleg.

Hát már most én hogyan igazoljam magamat? Ha egyszer kiírtam a jó termés lehetőségét, kilátásait, miként revocáljam én ezt a dolgot?

Igaz: én a szászföld nagyobb részét és Marosszéket, meg Udvarhelymegye alvidékét tartottam szem előtt (mintha csak itt ezen a földön nem is élének emberséges emberek) s ott van is elég jó tengeri; de urambátyám erre azt mondhatja, hogy

azt a következő kis számvetéssel üthetjük el.

Vegyük mindjárt az estrattot, s vizsgáljuk a lutriba tevőnek s az államnak chanceit a nyerésre. Bizonyos az, hogy a lutriba tevő részére csak azon öt szám egyike lehet kedvező, melyet kihuznak; az államra nézve pedig mindazon 85 szám, melyet ki nem huznak. Vagy más szóval: A lutriba tevő reményli azon kedvező esetet, hogy a kihuzandó öt szám között lesz az övé; az állam ellenben azon magára nézve kedvezőt, hogy a ki húzott 85 szám közt lesz a kérdéses szám. Mivel pedig 85 az 5-nél 17-szer nagyobb, világos, hogy az államnak (ha a fogadót nyer) tizenhét-szer, vagy a betétet is hozzászámítva, 18-szorta akkora összeget kellene fizetni, mint a mennyit az illető a számrá tett. Az állam azonban csak 14-szer akkora összeget fizet! (Olaszországban 15-ször akkorát fizetnek.)

Hasonló számvetések után azon nevezetes eredményre bukkanunk, hogy a nyerőnek az állam az estrattónál visszafizeti a betét 14-szeresét, annak 18-szorosa helyett s így nyer 23,33%-t; a nominatonál 67-szeresét, annak 90-szerese helyett s így

nyer 37,08%-t; az ambonál 240-szeresét, annak 4005-szöröse helyett s így nyer 40,18%-t; a ternonál 4800-szorosát, annak 11,748-szorosa helyett s így nyer 9,13%-t; a quaternonál 19,200-szeresét, annak 511,038-szorosa helyett s így nyer 96,25%-t a quinternonál 48,000-szeresét, annak 43,949,268-szorosa helyett s így nyer 99,89%-t.

Hogy e számok tiszta igazat beszélnek, tanu rá a fentebb adott történeti viszszaállítandó és az évi költségvetésben előforduló lottójövedéki czim.

A lutrijátézők (öntudatlanul az igaz, de szenvedélylyel) így szólunk az államhoz: „Igaz, hogy meg vagyunk adóztatva sok mindenféle jogcizmen; azonban összes adóinkat még mind keveseknek találjuk; ez oknál fogva engedj meg, oh állam, hogy szabad akarattal és önelhatározásból még nagyobb (jóval több) adót fizethessünk neked“. Mely nagylelkűség láttán aztán mit is felelhet rá mást az állam, mint: „Ti akartátok“?

Avval zárom be soraimat, hogy adja az ég, hogy a számaimból álló szemüvegen át sok lutrizó másképp lássa a lutrijátékot.

deisz' kedves öcsém, tisztelem a fejes feledet, de azzal Eötvös adófelvető-helyettes nem igen elégszik meg, ha én az én adóért reákrüldöm ökegyelmességét gr. Hal-ler-Józsi, Fülöp Sándor vagy Sipos Ferenczre.

No hát nem is mondom én ezt. Látom, hogy elhibáztam ezt a dolgot, mint az egyszerű lakáj, ki gazdájának manduláját akarván meginni, egy üveg igazi hánytatót szedett magába. Már csak valahogy megküzködöm vele.

Ha a sajtóbíróság kompetenciáját nem respectálnám, mert ez rettenetes pontossággal visszaveti a praevericatiókat s egy-egy kis politikai színezetű czikkecskében is mindjárt perduelliót lát, de bizony kifakadnék kedves urambátyám abbeli félelme ellen, melylyel az adókivetés iránt viseltetik. Hát már urambátyámék is ennyire vannak?! Hát már ha a mennyből atyaságos uristen egy szál buzával, két fogás sarjuval, egy cső kukoriczával többet adott, mint in illo tempore, hát már azt sietnünk kell eltágnadni, mint a csempész-selymet, lopott sőt, tilalmas szüzdohányt!?

Ilyenformán elfuthatjuk már mi is ma-holnap a kurucznótát, hogy

„Jaj minékünk árva fejünknek,
Szegény rebelliseknek!”

Hiszen a Bach-kormány, meg a későbbi interregnum alatt sem féltek urambátyámék ennyire magától a nimettől se, mert akkor azt mondták neki, hogy „no, ha teneked nem tetszik, nimet, hát én akkor ott kezdem, hogy nem pipázom, nem perlekedem, nem folyamodom tehozzád, nimet, de bizony nem veszem igénybe a te gráciádat!” És ugy tettek s végre is ő fáradt bele és nem urambátyámék.

Egyébiránt még nem adom fel az álláspontot. Majd a törökbuza-takarodásra én is lejövök Bikafalvára s meglátjuk, kinek lesz igaza. Addig urambátyám csak szedte-vettézzék az én czikkeim felett s készüljön árva fejemnek az ő alapos megmosására.

Most már nem vagyok adósa kedves urambátyámnak, a törökbuza-termésre nézvést tudniillik.

Mert egyebekben az vagyok, leszek ma és mindörökké.

Szíves üdvözlettel
Állán Bert.

Színész.

Molnár György erdélyi körútja.

Gyergyó-Szentmiklós, szept. 1.

Molnár György ur, a kitünő művész, városunkban van! Öröm és büszkeség rejlik e felkiáltásban. Örülünk a műélvezetnek, büszkék vagyunk, hogy látogatása által bennünket is kitüntetett. Csak nemes szenvedélye ösztönözhette a nagy művészt arra, hogy e távoli vidéket, a székelyföldet, felkeresse; mert bizony körútjában nem kapja meg a fáradságát megillető jutalmat, különösen a mi városunkban nem, mivel ebben az időben legkedvezőtlenebbek nálunk a viszonyok. De vigasztalhat a tudat, hogy a buzgó apostol az isteni ígét oly illetséggel hirdeti, a mely jutalomért nem eseng.

Emlékezetes marad nekünk ez öröm, mivel nincs módunkban művészekben gyönyörködni. Már pedig azt tapasztalhattuk, hogy a gyergyószentmiklósi közönség nagy része, daczára, hogy ily távoli provincián él, nem afféle karzati publicum, a melynek igényeit nagyon könnyű kielégíteni. Műérzéke fejlettebb s eléggé finom arra nézve, hogy a cseh gyémántot a briliánttól megkülönböztesse, a művész és komédiás közt különbséget tegyen. Színházunkban — mert ilyen is van nálunk — nem az a színész hat, a ki a szenvedélyt kézzel-lábbal szokta festeni, a komikumnál nem az arcfintorítás, extemporizálás indít vidámságra, hanem a művészi alakítás.

E fejlettebb érzéknek nyújt most ritka élvezetet a körünkben időző művész; az igaz, hogy sokszorosan jól esik lelkünknek, mert ily előadásban már rég nem részesülünk. Kedves gyönyört okoz, látni a rekek

darabot művészi kézben. Molnár ur a szín-költészet legmagasabb képviselőit mutatja be; a brit szigetek és aztán a francziák geniúsának: Shakespeare és Molière-nek utólréhatlen alakjaival ismerkedünk meg. És a művész ur alakításaira egész életünkben élénken fogunk emlékezni, mert a személyeket annyira kidomborítva és oly művészi színezéssel állítja elénk, hogy örök ismerősei maradnak lelkünknek. Idők multával is inkább képesek leszünk legközelebbi ismerősünkről megfedlekzeni, mint az általa személyesített jelleméről. A vele született természetesség emeli oly magasra és teszi egyszersmind oly kedvessé játékát. Ha jól megfigyeltük a művészeket, tapasztalhattuk, hogy azok is különbözőleg hatnak reánk; vannak, kik csodálatot keltenek bennünk, de a melegebb érzést érintetlenül hagyják, míg mások legelőször is e kedves érzést élesztik fel bennünk s ebből emelkedik ki a csodálat. Így vagyunk Molnár ur játékával is. Kedves gyönyört éreztünk és egyszersmind csodáljuk művészi nagyságát. Hiába, ő azon ritkaságok közé tartozik, kikben a természetesség, nem pedig a mestertelenség magasodik ki. Játékában a tiszta és meleg érzés vezérlete állt; már pedig tudjuk, hogy tulajdonképen csak az az igazi művészet, a mely ezen forrásból buzog. Eddig Othello-, Don Caesar- és Tartuffe-ben láttuk.

Várady Ferencz ur társulata, a melylyel teszi körútját a művész, törekvő tagokból áll; mindegyik meglehetősen igyekszik betölteni szerepét. Minden előadás folyékony; általában az egész rendezésről csak dicséretesen emlékezhetünk meg.

A nők közül különösen Várady Róza nyerte meg közönségünk tetszését. Játékának üdesége és kedves modora elismerést érdemel. Az pedig nagy dicséretére válik, hogy szerepét mindig jól tudja. Csak az volna kíváncsi, hogy beszéde ne legyen oly igen sebes röptű; így nem marad ideje, kedves érzéseinek eléggé kifejezést adni, és beszédéből sokat nem érthet meg a közönség.

Felemlitenünk és elismerést mondunk kell Hegyi ur játékaról is, ki szintén kedvence közönségünknek.

Nem sokára véget ér a színi cyklus, aztán Molnár ur elhagyja a Várady társulatát s megvált tőlünk s egyszersmind a székelyföldtől.

Nem tudom, hogy a közönség partfogásáról mit írjak. Fel-fellobban és ismét hamvadoz. Pedig ha a színművészet iránt fejlettebb, mondhatni, kényesebb érzéssel bír, ne kímélje meg zsebet, sőt a kedvezőtlen viszonyok daczára is, erőltesse meg egy kissé magát, mert egy hosszú évsor huzódhatik el fölöttünk, míg ismét ily kitünő művésszel találkozhatunk.

Pánczél.

K.-Vásárhely, szept. 6.

Szombaton „Titilla hadnagy” operette került színpadunk közönség elé. „Titilla hadnagy” az első magyar operette csinos zenerészekkel s hatásos jelenetekkel. Bényeiné a czimszerepben ismét remekelt. Annyi vidorsággal s annyi bájjal játszta a nők által kegyelt kis hadnagyot, hogy úgy szólván mi is éreztük azon ellenállhatlan varázst, mely a játszó hölgyeket megigézi. A közönség zajos tapsokkal nyilvánította tetszését. Németh (Zsán Belázs) jól énekel s az utolsó jelenetben, hol a két jó barát a kölcsönös szerelmét öntudatára ébred, érzéssel játszott. Tóth Berta kellemes hanganyaggal rendelkezik, rokonszenves színpadi alak s jól is játszanék, ha ugyan fáradságot venne magának, szerepét egy kissé jobban megtanulni s ha általánosabb gondot fordítana játékára, mert így a minden tűz és élet nélkül elmondott szavak nagy mértékben csökkentik a hatást, mit énekeivel s alakjával előidéz. Püspöki (Balambér) ügyes játékával ma is általános derűtséget keltett. „Titilla hadnagy” kétségtelenül a leg-sikerültebb operette-előadás volt az eddigiek között. A hatást igen emelték az össze-vágó csinos karénekek, melyekre — dicséretül legyen mondva — e társulatnál mindig különös gond van fordítva.

Vasárnap telt ház előtt adatott Balázs Sándor új népszínműve: „A körösi lány”. Mi úgy az egyesekről, mint az egész előadásról kevés jót mondhatunk. Sajnos véletlenség, hogy éppen azon előadások mutatnak fel kevesebb sikert, melyeket nagyobb közönség látogat. A darab igen gyöngye műs egyáltalában nem méltó szerzője jó nevéhez, s a szereplők sem tettek éppen semmit, hogy a darab hiányait elfeledtessék; kötele-ség szerűen elmondta mindenki szerepét, de az önálló felfogásnak és alakításnak alig akadunk imitt-amott nyomára. Némileg kivételt képez Tharasszovits, ki élénken, vidoran játszta a Mari szerepét, de nem egyszer túlzásba esett. Minek úgy erőszakolni a közönség tetszését, midőn amugy is már kezdettől fogva bírja azt? A közönség mindig méltányolja az igyekezetet és jóakaratot, a mi Tharasszovits kisasszonytól tehetőséggel párosulva, teljes mértékben megvan; de a túlságos igyekezet, a hatásvadászat visszatetszést szül. Ezen véleményünk nem csak a mai, hanem egyáltalában minden játékára szól. Találja meg a helyes közepet s így mindig tetszeni fog. Népdalairól később fogunk szólni. Kápolnai (Kaczér) mai játékánál önkéntelenül azon kérdés merült fel bennünk, hogy a mai Kápolnai s a „Kisasszony feleségem”-ben oly bravúrral működött Frikkel egy ugyanazon személy-e? Mi igazán bámulunk, hogy a ki az operette-dallamokat oly jól éneklő, oly kevés érzékkel bírjon a magyar népdalok iránt. Mintha versenyre kelt volna Tharasszovits kisasszonnyal, hogy melyik tud hamisabban énekelni, oly igyekezettel iparkodott minden dalt eredeti alakjából kiforgatni. A mai előadás eredményét összevonva, igazolva látjuk azon korábban kifejtett nézetünket, hogy e társulatban nincs elég erő a népszínművekhez; ugyanazért őszintén tanácsoljuk az igazgató urnak, hogy inkább teljesen hagyja ki műsorából a népszínműveket, mert az ily gyöngye előadások megromtják a társulat eddig kiérdemelt jó hírnevét.

Mindenféle.

— Nagylelkű ajándék. Királyné ő felsége a háromszék megyei „Erzsébet” árvaleánynevelő intézet részére ez évben 100 frt ajándékot méltóztatott legkegyelmesebb kiutalványozni.

— Csikmegyei gazd. előadónak a földművelési miniszter Deák Ignác tanárt nevezte ki. Sok szerencsét kívánunk a nálunk annyira fontos állás betöltéséhez!

— Hilibi Gál János legfőbb itélőszéki bíró jelenleg Csik-Szeredában, szülő városában időzik, hol Eröss Elek polgármester vendége, ki neki közel rokona.

— Nekrológ. Kézdivásárhelyi János György, egy szekérből való szerencsétlen kiesés következtében, f. hó 6-án meghalt. Béke poraira!

— Az Uz völgyében elterülő havason f. hó 3-án Bodó Beniam csik-csekefalvi földművest agyonverve találták. A vizsgálat megindított a tettesek kinyomozása végett.

— A kásóni vásár sok küzdelemmel élő kézdivásárhelyi iparosaink részére igen rosszul ütött ki. Portékájuk nagy részét csaknem félárban vesztegették el. Ha így haladunk, a nagy váms és romániái terhelő beladók, áruházi engedélyek visszatartják versenyképes iparosainkat ez egyetlen piactól is. E tárgyról később bővebben fogunk megemlékezni.

— A k.-vásárhelyi tüztöltő-egylet. A hivatalos közönség által nagy tüzzel-lobbal munkába vett tüztöltő-egyleti szervezésről semmit sem hallunk. Igen szívesen vennők, ha a munkálatok eredményéről lapunk hasábjain közönségünk értesítették.

— Kovács Antal csikszeredai segéd szolgabíró f. hó 4-én délután 5 órakor vezette oltárhoz Csik-Szeredában Bonyhai Róza kisasszonyt, kir. ügyészünk kedves sógor-nőjét. Fogadják őszinte szerencse kívánatainkat! Legyen tartós boldogságuk!

— Új tanév. A muzsák serege benépesíti Kézdi-Vásárhely utcáit; a mult évi szép eredményen nyugodtan heverő tanítói kar a nyári pihenés után új erővel, erélyesen sorozza táborát. Vajha e tanév betegségtől menten, az eddigi szép összhangzó munkásság- és fényes eredményével folyna le; úgy elmondhatnók, hogy habár anyagilag gyengült is városunk, de szellemileg erősödött és szép jövőre van kilátásunk.

— Nekrológ. Léczfalvi Bodor János kézdivásárhelyi törvényszéki írnok f. hó

5-én d. e. fél 12 órakor 69 éves korában meghalt. Béke poraira!

— Terschak Adolf híres hazánkfia, az úgynevezett fuvola-herceg, a svéd és portugál királyok által rendjellel kitüntetett művész, Dolli leánya és Schuller Lujza művésznők közreműködésével hétfőn szept. 11-én K.-Vásárhelytől az unió-kerti színpadon hangversenyt rendez. Nevezett művészeket, kik hazánk nevezetesebb városai-ban a sajtó és a közönség általános tetszése közt működtek, előlegesen is a közönség partfogásába ajánljuk. Az estély műsora a hét végén fog szétküldetni.

— László Domokos székelyudvarhelyi kir. aljárásbíró nagy vesztésgé érte. Neje született Mihály Mária f. hó 30-án hosszas szenvedés után elhunyt. A jó nő és hű feleség halála annyival megrendítetteb érte családját, mert ép akkor következett az be, midőn ikreket szült. Legyen nyugalma csöndes!

— A Csik-Szeredában állomásozó honvéd-zászlóalj Sz.-Udvarhelyen e hó 1-én vonult át. Fogadtatásuk a polgárság részéről szépen sikerült. Délben a Schnapek-féle vendéglő helyiségeiben bankett volt a tisztikar tiszteletére, melyen számosan vettek részt. Honvéd vendégeinket Kénossy Béla megyei főjegyző köszöntötte fel, melyre a tisztikar nevében Sztráva őrnagy felelt. Török Albert alispán a városi polgári zenekarra üritett poharat, mely után a toasztozás általánossá lett. A vendégek késő délutánig ültek együtt vig poharazás között. Este a polgári zenekar közreműködése mellett nagy katonai takarodót vettek a honvédek, melynek nagy kísé- rő publikuma támadt. Egyáltalában a polgári zenekarról sok dicsérettel kell megemlékeznünk, mint olyanról, mely ily rövid idő alatt annyi szép eredményt tud felmu- tatni s mely közczélokért mindig szívesen közreműködik. A honvédek, mint halljuk, e hó 26-áig lesznek oda az ősi gyakorlatokra, a mikor is őket újból lesz szerencsénk kö- rünkben üdvözölhetni. Hozza Isten ujjal!

— Hivatalos vadászat. Felsőbb enge- dély folytán folyó 1882-ik évi szeptember hó 10. és 11-ére a Bodola-, Nyén- és Bod- zával egybekötött erdőségekben hivatalos nagy vadászat fog rendeztetni, melyre ezen sport kedvelői tisztelettel meghivat- nak. Vadászejegyeket a vadászterületen fog- tek. Kónya Gábor szolgabírói segéd ur ki- osztani. Szállásról gondoskodva van. Kelt Bodolán, 1882. évi szeptember 2-án. Kósa Sándor, körjegyző.

— A színház köréből. Jövő szombaton szept. 9-én Offenbachnak, a híres zene- szerzőnek egyik legsajátosabb alkotása ope- rette-je: „Orpheus a pokolban”, ada- tik. Ezen, a görög mythológiából merített bohózatos operettre, mely kiváló díszszel kerül színpadunkra, eleve is felkérjük ugy helyi, mint a vidéki t. cz. közönség pártoló becses figyelmét. Vasárnap egy új nép- színmű a jobbakkal közli: „A szerelem ső- tét verem”, kerül színpad Bényeinével, ki e darabban a legújabb népdalokat énekel- lendi. Molnár György hírneves tragikus színművésszel az igazgató által alkudozásban van vendégszerelését illetőleg.

Füredvendégek névjegyzéke.

— Borszék. —
(Folytatás.)

Glaser Éva és Etelka, keresk. Nagy-Sze- ben. Dániel József, kereskedő, Abrudbánya. Dudut Zakariás, kereskedő, Maros-Vásá- rhely. Lázár Péter, kereskedő, nejével, 2 gyermek- és 2 cseléddel, Gy.-Szt.-Miklós. Rosenberg Eduárd, ékszerész, 1 gyermek- és 1 cseléddel, Megyes. Kozsokár Gábor, h. hadnagy, Maros-Vásárhely. Báró Szentke- reszty Pál, birtokos, Bun. Dr. Snieder, tanár, Szász-Régen. Sándor Lajos, aljárás- bíró, Szász-Régen. Szentpéteri János, lel- kés, Gy.-Szt.-Miklós. Pap János, birtokos, Maros-Vásárhely. Fejér Károly, kir. albiró, nejével és egy cseléddel, K.-Vásárhely. Szabó Ferencz, nyug. tanító Ocsfalva. Takács György, kereskedő, Torda. Fejér Jó- zsef, kereskedő, Toplicza. Demjén Aurél, orvosnövendék, Szerdahely. Maczelláru Irén, birtokosnő, 1 gyermek és 1 cseléddel, Szerdahely. Buzás János, közs. tanító, Gyó- Szárhely. Csejdi Sámuel, borkereskedő, ne- jével és 1 gyermekkel, Maros-Vásárhely. Antal János, kir. törv. bíró, Maros-Vásá- rhely. Dájbukát János, ügyvéd, Maros-Vá- sárhely. S. H. Adler, kereskedő, Brassó. Br. Splényi Árpád, és Margit, Budapest. Káli Nagy Dénes, birt. neje, 2 gyermek és 3 cseléddel, Ny.-Szt.-László. Simonffy Sámuel, kir. tanácsos, Debreczen. Bloksay József, birtokos, Debreczen. Staibl Antal, kereske- dő, Maros-Vásárhely. Dr. Gócs Jenő, jog- gyakornok, Kolozsvár. Lázár Benedek, ren- dőr főkapit. Maros-Vásárhely. Merza Joa- chim, birtokos, Kolozsvár. Dájbukát Verzár Mari, keresk. Brassó. Verzár Lukács, keres- kedő, Brassó. Szilvesztr Moldován, egye- temi tanuló, Egerbegy. Gubódi Sándor,

